

Le régime matrimoniale légal dans les législations contemporaines, 2e édition entièrement renouvelée et dirigé par Jean Patarin et Imre Zajtay, Editions A. Pedone, Paris, 1974, p. 774. (Travaux et recherches de l'Institut de Droit comparé, XXXIV).

Прво издање ове књиге (*Le régime matrimoniale légal dans les législations contemporaines, Travaux et recherches de l'Institut de Droit comparé de l'Université de Paris, XIII, Paris, 1957*) објављено је после проведене анкете о законском брачном имовинском режиму у савременим законодавствима у години 1955, у организацији Института за упоредно право Париског универзитета, у редакцији Rouast-a, Herzog-a и Zajtay-a са предговором L. Julliot de la Morandière-a и компаративним уводом A. Rouast-a, уз сарадњу најпознатијих стручњака из темеља чија је законодавство из ове области изложено. На основу изложених различитих законских брачних имовинских режима A. Роуаст је у уводу указао на три чиниоца који су утицали да законодавци различитих земаља уреде брачни имовински режим. То су, прво, економски и друштвени преображаји савременог света, нарочито промењена улога жене у друштву, идеја једнакости супруга и, треће, интерпенетрирање традиционалних брачних имовинских режима.

После објављивања првог издања ове књиге дошло је у многим земаљама до промена законског брачног имовинског режима. Тако је, на пример, дошло до значајнијих промена у уређењу и овог питања у Савезној Републици Немачкој. Немачки грађански законик од 1900, који је уређивао брачни имовински режим, био је отворено против равноправности супруга. Овај законик је измењен Законом од 18. VI 1957. о једнакости мушкарца (мужа) и жене (познати *Gleichberechtigungsgesetz*, који је ступио на снагу 1. VII 1958). И у многим другим земаљама дошло је такође до промена у регулсању брачног имовинског режима. Због тога је о овом проблему спроведена нова анкета, чији су резултати објављени у *Revue internationale de droit comparé* (1965, pp. 585—732 — »*L'évolution récente du régime matrimonial légal dans les législations contemporaines, ne enquête de l'Institut de droit comparé de l'Université de Paris*). Убрзо по овом објављивању донети су нови закони којима је измењен брачни имовински режим, пре свега у Француској, а такође у Квебеку, Израелу, Пољској (о овоме: Zajtay, »*Lois nouvelles en matière de mariage, famille et régimes matrimoniaux*«, *Revue internationale de droit comparé*, 1966, pp. 59—92).

На основу нове анкете, која је отпочела 1971, припремљено је ово ново, друго издање ове значајне публикације. После изванредног компаративног увода професора J. Patarin-a и I. Zajtay-a дати су национални извештаји о законском брачном имовинском режиму за следеће земље (заградама наводимо имена аутора ових извештаја): Африку Црну и Мадагаскар (Annie Rouhette, професор Правног факултета у Клермон-Ферану), Јужну Африку (H. J. Swart, професор Правног факултета Универзи-

тета у Кептауну), Савезне Републике Немачке (*dr Dietrich Bernstorf*, Хамбург), Немачка Демократска Република (професор *dr Anita Grandke* и доцент *dr Klaus Peter Orth*, Берлин), Енглеска (*L. Neville Brown*, декан Правног факултета Универзитета у Бирмингему), Аргентина (*Julio J. Lopez Del Carril*, проф. Факултета правних и друштвених наука Универзитета у Буенос Аиресу), Аустралија (*R. S. Watson*, Сиднеј), Аустрија (*dr Wolfgang-Rudiger Mell*, Беч), Белија (*Claude Renard* и *Paul Graulich*, проф. Правног факултета у Лијежу), Бразил (*Annina Alcantara de Carvalho*, адвокат, Сао Паоло), Бугарска (*А. Попов*, професор, Институт за правне науке Бугарске академије наука, Софија), Канада: провинције *Common Law* (*J. A. Clarence Smith*, професор Правног факултета у Отави), Кина *Tsien-če-hao*, истраживач у Националном центру за научна истраживања у Паризу) Данска (*Bernhard Gomard*, професор Правног факултета у Копенхагену), Шкотска (*Alexander E. Anton*, *Scottish Law Commission*), Ирска (*E. Y. Exshaw*, *Barister-at-Law*, *Dublin*), Шпанија (*Ramon Badeness Gasset*, професор универзитета у Барселони), Сједињене Америчке Државе — државе *Common Law* (*dr Doris Jonas Freed* и проф. *H. Foster*, Њу-јорк), САД Луизијана (*Katherine Brash Jeter* у сарадњи са *John H. Trocker*), Финска (*Berndt Codenhjelm* и *Heikki Jokela*, професори универзитета у Хелсинки-у), Француска (*Jean Patarin*, професор Универзитета права, економије и друштвених наука у Паризу), Грчка (*Apostolos Vournias*, адвокат у Атини), Мађарска (*Emilia Weiss*, професор универзитета, Будимпешта), Северна Ирска (*Brian W. Harvey*, професор Правног факултета, Бирмингем), Ислам (*André Colomer*, професор Факултета правних и економских наука, Монпеле), Израел (*dr Ernst Livnen*, Јерусалим), Јапан (*Yoko Fukuchi*, професор Правног факултета, Кобе), Мексико (*Ignacio Galindo Garfias*, професор Правног факултета, у сарадњи са *Raulom Nocedal*-ом), Норвешка (*Hans Chr. Bionness*, Осло), Холандија (*K. Wiersta*, професор универзитета, Лаја), Пољска (*Jan Viniarz*, професор универзитета, Торун), Румунија (*Trajan Ionesco*, професор Правног факултета, Букурешт), Шведска (*Henrik Hessler* и *Sten Hillert*, професори Правног факултета, Упсала), Швајцарска (*Jacques-Michel Grossen*, професор Факултета правних и економских наука, Нојшател), Чехословачка (*Antonin Kanda* и *Viktor Knapp*, професори Карловог универзитета, Праг), Турска (*dr Berin Dogan*, асистент Правног факултета у Истанбулу), СССР (*Michel Fridieff*, доктор права и *Chantal Kourilsky*), Уругвај (*Eduardo Vaz Ferreira*, титуларни професор Факултета правних и друштвених наука, Монтевидео), Венецуела (*Gert Kummerow*, титуларни професор Правног факултета Централног универзитета Венецуеле, Каракас) и Југославија (др Ана Прокоп, професор Правног факултета, Загреб и др Б. Т. Благојевић, професор Правног факултета, Београд). Извештај о брачном имовинском режиму Југославије дат је на основу одредаба Основног закона о браку и одредаба закона о имовинским односима брачних другова социјалистичких република. Законски брачни имовински режим по југословенском праву приказала је изванредно брижљиво и потпуно пок. проф. др Ана Прокоп, с тим што је њен извештај о стању овог проблема после уставне реформе од 1971. године допунио проф. др Борислав Т. Благојевић, директор Института за упоредно право у Београду.

Нема сумње да је припремање и издавање једне овакве књиге морало наићи на озбиљне тешкоће. Требало је најпре, користећи ранија искуства и начин рада, спровести анкету по једном доста обухватном упитнику, потом извршити анализу прикупљених података различитих позитивних законодавстава, да би, најзад, у једном сажетом али исцрпном и обухватном компаративном уводу биле дате главне линије развоја законодавстава о законском брачном имовинском режиму. Успешно обављање овог посла несумњиво је много допринео изванредно добро састављеним упитником, а исто тако и брижљиво састављеним исцрпним извештајима најбољих стручњака анкетираних земаља. Сам компаративни увод, водећи рачуна о подацима из извештаја, сажето и изванредно једноставно изло-

жио је резултате анкете и развој овог проблема у савременом друштву. Може се закључити да се он све више креће од чисто цивилистичког схватања ка социјалном схватању. Јасно се истиче напредак у правцу све већег осигурања независности жене, равноправности супруга у браку и учешћу жене у управљању имовином стеченом током брака. Наравно ова еволуција није иста у свим земљама, али је ова тежња све израженија у савременим законодавствима.

На крају треба рећи да ова књига представља драгоцену приручник сваком правнику који жели да се сигурно и потпуно обавести о стању проблема брачног имовинског режима у савременом свету.

др Војислав Бакић

Jerzy Sztucki: IUS COGENS AND THE VIENNA CONVENTION ON THE LAW OF TREATIES, A CRITICAL APPRAISAL, Springer-Verlag, Wien, New York, 1974; p. XI + 194.

Увођење концепта *jus cogens*-а у Бечку конвенцију о уговорном праву од 1969. поздрављено је као одлучујући корак на путу успостављења једног истинског и хармоничног међународноправног поретка. Истакнуто је да само постојање међународне заједнице — мада недовољно чврсте као правне заједнице — није спојиво са идејама апсолутне суверености или потпуне слободе деловања њених субјеката. У том смислу норме *juris cogens* појављују се, дакле, као општи облик ограничења те слободе одн. као правни вид установљења минималног и нужног стандарда понашања у међународној заједници.

Нису изостала ни супротна мишљења. Приговори концепту *jus cogens*-а се, грубо узевши, могу поделити у две групе. По једнима, међународно право није достигло степен развоја који би оправдавао увођење норми неподложних дерогацији од стране појединих држава у њиховим међусобним односима. По другима, правилу *jus cogens*-а у Бечкој конвенцији недостаје прецизност или дефиниција нужна за његов универзални прихват.

Студија Ј. Штукког (J. Sztuckog), једно од првих и ретких систематских радова у тој области, која методом критичке анализе покушава да осветли недоследности и тамне стране уговорног концепта *jus cogens*-а, спада у другу групу.

У првом делу студије разматра се питање да ли концепт перемпторних норми општег међународног права представља кодификацију или прогресивни развој постојећег међународног права.

Анализирајући праксу држава и јуриспруденцију међународних судова аутор долази до закључка да не постоји очигледан доказ примене перемпторних норми у пракси међународних односа. Наиме, „не постоји јасна пресуда међународног суда која би квалификовала уговор ништавим са разлога недовољности његовог објекта”. »*Obiter dicta*« садржана у пресудама и издвојеним мишљењима имају опште значење и усредсређена су на специфичне случајеве. Ни у једном од десетак познатих примера није директно расправљано питање сагласности уговора са когенном нормом одн. питање перемпторног карактера норме. Тако, на пример, у спору између Ел Салвадора и Никарагве (*Bryan-Chamorro Treaty*), затим у *Austro-German Customs Regime* и у случају *Oscar-Chinn* расправљано је питање сагласности уговора са раније преузетим обавезама. У случају *Wimbledon* расправљано је питање права трећих држава, „које је различито од питања перемпторних норми”.

Стога је, по мишљењу аутора, нужно избегавати екстензивну и далекосежно тумачење тих *obiter dicta*.